

ISSN : 2320-0391

साहित्य और संस्कृति

सृजन

ಸೃಜನ

हिंदी-कन्नड त्रैमासिक पत्रिका

ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ

जनवरी-मार्च - २०१८

ಭೂಮಿ ನಿನ್ನದಲ್ಲ, ಹೇಮ ನಿನ್ನದಲ್ಲ,
 ಕಾಮಿನಿ ನಿನ್ನವಳಲ್ಲ
 ಅವು ಜಗಕ್ಕಿದ ವಿಧಿ
 ನಿನ್ನೊಡವೆಯೆಂಬುದು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ
 ದಾಸೋಹ ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನರತ್ನ
 ಅಂತಪ್ಪ ದಿವ್ಯರತ್ನವ ಕೆಡಗುಡದೆ
 ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ
 ನಿನ್ನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಸಿರಿವಂತರಾರು ಇಲ್ಲ ಕಾಣಾ
 ಎಲೆ ಮನವೆ.

- ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು

ಭೂಮಿ तुम्हारी नहीं, स्वर्ण तुम्हारा नहीं,
 कामिनी तुम्हारी नहीं
 यह तो संसार की नियति है।
 तुम्हारा आभूषण तो ज्ञानरत्न है
 ऐसे दिव्य रत्न को नष्ट न कर
 हमारे गुहेश्वर लिंग में
 तुम्हारे जैसा कोई धनवान नहीं होगा,
 रेमन।

-अल्लमप्रभु

सौम्य प्रकाशन

'कबीर कुंज' महाबलेश्वर कॉलनी,
 दर्गा जेल के सामने,
 विजयपुर - ५८६१०३ (कर्नाटक)

ಸೌಮ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ

'ಕಬೀರ ಕುಂಜ' ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಕಾಲೋನಿ,
 ದರ್ಗಾ ಜೀಲ ಮುಂದೆ,
 ವಿಜಯಪುರ - ೫೮೬೧೦೩ (ಕರ್ನಾಟಕ)

ಶೃದ್ಧಾಂಜಲಿ

ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪುರಸ್ಕೃತ ಪ್ರೊ. ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹ

ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹ ಅವರು ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಶಕ್ತ ಕವಿಗಳು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೊಗಡು ಅವರ ಕವಿತೆಗಳ ಜೀವನಾಡಿ. ಮುಕ್ತಭಂದಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಲೋಕ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಕೇದಾರನಾಥ ಅವರ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆ, ತಾಜಾತನ, ಲಯದ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ವೈಭವದ ಸಿರಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಗತಿವಾದಿ ಕವಿಗಳಾದ ನಾಗಾರ್ಜುನ, ತ್ರಿಲೋಚನ ಮತ್ತು ಕೇದಾರನಾಥ ಅಗ್ರವಾಲರ ರಚನೆಯಂತೆ ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನದ ವೇದನೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಉತ್ತರಾಂಚಲ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಕಿಯಾ ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೯ ನವೆಂಬರ್ ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕೇದಾರನಾಥರ ಬಾಲ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸುಂದರವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಗಾ ಹಾಗೂ ಸರಯೂ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೂ, ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿಗಳ ರಮ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಜೊತೆಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೂ ಒಳಗಾದರು. ಅಜ್ಜಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆಯಿತು. ತಂದೆ ಭೋಲಾಸಿಂಹ, ಶ್ರೀಮತಿ ಲಾಲ ಝರಿದೇವಿ ತಾಯಿ, ಭೋಲಾಸಿಂಹ ಅವರು ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದರು. '೧೯೪೨ರ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ' ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಲಾಸಿಂಹರೂ ಒಬ್ಬರು. ತಂದೆಯವರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಕೇದಾರನಾಥ ಅವರು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಆಂದೋಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇದಾರನಾಥರು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ- "೧೯೪೨ರ ಘಟನೆ ನೆನಪಿದೆ. ಆಗ ನಾನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿ ಪಾಸಾಗಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಶಾಲೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳ ತಾಣ ಇತ್ತು. ಅಗಸ್ತ್ಯ ೯ರಂದು ತಮ್ಮ ತಾಣೆಯ

• ಡಾ. ಎಸ್. ಟಿ. ಮೇರವಾಡೆ

ಮೇಲೆ ಭಾರತದ ತಿರಂಗಾ ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷ ಸರ್ಕಾರ ಅಲ್ಲಿ ಗೋಲಿಬಾರ ನಡೆಸಿತು. ಆಗ ೨೨ ಜನ ವೀರಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ನಾನು ಮರುದಿನ ಮರಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕದ್ದು ನೋಡಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ನನಗೆ ಅಳು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ". ಈ ಘಟನೆ ನಂತರ "ಅಗಸ್ತ್ಯ ೨೨ರ ಆಂದೋಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ ಸರ್ಕಾರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವುದು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಆರಂಭಿಸಿತು, ಆಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಮನೆಯಿಂದ ಪರಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು, ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ".

ಕೇದಾರನಾಥರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರೋಧ ದ್ರೋಹವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದರು. ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳು ಕುಟುಂಬ ಯಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಸದೆಬಡೆಯಲು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಆನಂದ ಸವಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ತಂದೆಯವರ ಸ್ವಭಾವ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ತಂದೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇದಾರನಾಥರು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ- "ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಮಸ್ತ ಮೌಲಾ ಆಗಿದ್ದರು. ರಾಜನೀತಿ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ರುಚಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಗೌಪ್ಯ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಸಭೆ ಮುಗಿಸಿ ರಾತೋರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು."

ಇವರ ತಂದೆಯವರ ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಆಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನ ತಂಡೋಪ ತಂಡವಾಗಿ

ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸನ್ ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಕೇದಾರನಾಥರು ತಮ್ಮ ದೆಹಲಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ಚಕಿಯಾ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ದೂರ-ದೂರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಜನ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ- “ಈ ಸಲ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ನನ್ನ ವೃದ್ಧ ತಂದೆಯನ್ನು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಅನೇಕ ಜನ ಬಂದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಮಿಯಾಂ ಸಹ ಇದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಎಂಭತ್ತೈದಿರಬಹುದು. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ವೃದ್ಧರ ಮಿಲನ ಅದ್ಭುತ ಘಟನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಂಪರೆಯ ತತ್ವಗಳು ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನಾಗರೀಕತೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹವುಗಳು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ವಿಷಾದವೆನಿಸುತ್ತದೆ.”

ಕೇದಾರನಾಥರ ತಂದೆಯ ಮಹಾನ್ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಲಾಲಯುದೇವಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಕಂಡಿದ್ದಳು. ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ. ಬೆಳೆಗಳು ಬಂದರೆ ಒಣಗಿಸುವುದು, ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳ ಮಧ್ಯವೂ ಮಗನ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರ ಆರಂಭದ ಶಿಕ್ಷಣ ಚಕಿಯಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಗ್ರಾಮದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಇವರ ತರಗತಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ, ಬನಾರಸದ ಉದಯ ಪ್ರತಾಪ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಬಳಗವೇ ಇತ್ತು. ಆ ಬಳಗದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಗಾಯನ ಹಾಗೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರ ಭಾಷಣಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಕೇದಾರನಾಥರ ಜ್ಞಾನ ವೃದ್ಧಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವುದು, ಆಟವಾಡುವುದು, ಓದುವುದು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅವರು ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ ಹಿಮಾಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಹಿಮಾಲಯದ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕವಿತೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಹೀಗಿವೆ-

“ಹಿಮಾಲಯ ಕಿಧರ ಹೈ?
ಮೈನೆ ಉಸ ಬಚ್ಚಿ ಸೇ ಪೂಚಾ ಜೋ
ಸ್ಕೂಲ ಕೇ ಬಾಹರ
ಪತಂಗ ಉಡಾ ರಹಾ ಥಾ
ಉಧರ ಉಧರ ಉಸನೆ ಕಹಾ
ಜಿಧರ ಉಸಕೇ ಪತಂಗ ಭಾಗೀ ಜಾ ರಹೀ ಥೀ
ಮೈ ಸ್ವೀಕಾರ ಕರುಂ.
ಮೈನೆ ಪಹಲೀ ಬಾರ ಜಾನಾ ಹಿಮಾಲಯ ಕಿಧರ ಹೈ-

ಅರ್ಥಾಥ - ಹಿಮಾಲಯ ಎಲ್ಲಿ ಇದೆ? ಎಂದು ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಪತಂಗ ಹಾರಿಸುವ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಪತಂಗ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಮೊದಲು ಸಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ ಹಿಮಾಲಯ ಎಲ್ಲಿದೆ ಅಂತಾ.

ಕೇದಾರನಾಥರು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗೆ ಏಕ ಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರದ್ದು ಅತಿ ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರೀತಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ವಿವಾಹವು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೆರೆವೆರಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು, ಹೈಸ್ಕೂಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಮದುವೆಯಾದರೂ ಹೈಸ್ಕೂಲದಿಂದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಅಧ್ಯಯನದವರೆಗೂ ಕೇದಾರನಾಥರು ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪತ್ನಿ ಕೇದಾರನಾಥರ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಚಕಿಯಾದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬನಾರಸದ ಹಿಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಎಂ.ಎ ನಂತರ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಅಧ್ಯಯನ ಆಚಾರ್ಯ ಹಜಾರಿ ಪ್ರಸಾದ ದ್ವಿವೇದಿಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಪರಿವಾರವು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು, ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ ಹಣದ ತೊಂದರೆ, ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವಾಗ ಪಡರೌನಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ನೌಕರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಶಿವನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪತ್ನಿ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ (ಜೆ.ಎನ್.ಯು) ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ೧೯೯೯ ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ೬೫ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತಿಯಾದರು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಜೆ.ಎನ್.ಯು ದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸಕರೆಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆಮಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ೧೯೯೪ರಲ್ಲಿ ಜೆ.ಎನ್.ಯು ರಿಪ್ರೇಶರ್ ಕೋರ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾಗ ಸುಮಾರು

೧೦-೧೨ ಕ್ಲಾಸುಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೊಬ್ಬ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೆಂಬ ನೆನಪು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಹಸರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಅವರಂತೆ ಪ್ರೊ. ನಾಮವರ ಸಿಂಹ, ಪ್ರೊ. ಮ್ಯಾನೇಜರ ಪಾಂಡೆಯ ಇವರ ಕ್ಲಾಸುಗಳು ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಪರಿಸರ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಪರಿಸರ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಇದ್ದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೇದಾರನಾಥರು ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಲ್ಲ. ಕೇದಾರನಾಥ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಲೋಕ-ಗೀತೆಗಳ (ಜನಪದ ಗೀತೆ) ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೆ ಇತ್ತು. ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಊರಿನ ಜನ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೇದಾರನಾಥರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮ ಹುಟ್ಟಿತು. ಲೋಕ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕೇದಾರನಾಥರು ಕವಿಗಳಾದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಅಭಿ ಬಿಲಕುಲ ಅಭಿ' (ಈಗಲೇ) ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ಇಲಾಹಾಬಾದದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ೩೩ ಕವಿತೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲಾಸ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಹೊಸ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿ ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತ ದೇಶದ ತುಂಬಾ ಈ ವಾತಾವರಣ ಹರಡಿತ್ತು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಸಹಜವಾಗಿ ಕವಿಗಳ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೇದಾರನಾಥರು ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು.

ಎಕ ಸ್ವಪ್ನ ಖಂಡ, ಎಕ ಛೋಟಸಾ ಮೌನ, ಚುನಾವ ಕೀ ಪೂರ್ವ ಸಂಧ್ಯಾಪರ, ಪತರುಡ ಕೀ ಎಕ ಶಾಮ, ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ, ಮಾರ್ಚ ಕೀ ಸುಬಹ, ಬಾದಲ ಓ, ಈ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳು ಅಭಿ ಬಿಲಕುಲ ಅಭಿ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿತೆಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ ಸೌಂದರ್ಯ, ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಚುನಾವ ಕೀ ಪೂರ್ವ ಸಂಧ್ಯಾ ಪರ (ಚುನಾವಣೆಯ ಪೂರ್ವ ಸಂಜೆಯ ಮೇಲೆ) ಕವಿತೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಶಹರ ಕೋ

ಭೂಕ ಯಾ ಜಹರೀಲಿ ಗ್ಯಾಸ್ ಸೇ
ಅಬ ಭೀ ಬಚಾಯಾ ಜಾ ಸಕತಾ ಹೈ
ಅಗರ ಸಿರ್ಫ ಯಹ ಪತಾ ಚಲ ಜಾಯ
ಕಿ ಸಡಕ ಪರ ಜೊ ಪಹಲಾ ಆದಮಿ
ಮಿಲೇಗಾ ಉಸಕಾ ನಾಮ ಕ್ಯಾ ಹೈ
ಯಾ ಫೀರ್ ಅಗಲೆ ಬಜಟ ಮೇ
ಕಿತನೆ ವಿಶೇಷಣ

ಔರ ಕಿತನೆ ಸರ್ವನಾಮ ಹೋಂಗ್
ನಗರಕ್ಕೆ

[ಹಸಿವು ಅಥವಾ ವಿಷಕಾರಿಯಾದ
ಗ್ಯಾಸಿನಿಂದ ಈಗಲೂ ಉಳಿಸಬಹುದು
ಆದರೆ ಕೇವಲ ಇದು ತಿಳಿದು ಹೋದರೆ
ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಮೊದಲ ಮನುಷ್ಯ ಸಿಗುವ
ಅವನ ಹೆಸರು ಏನಿದೆ
ಅಥವಾ ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ಬಜಟಿನಲ್ಲಿ
ಎಷ್ಟು ವಿಶೇಷಣಗಳು]
ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಸರ್ವನಾಮಗಳಾಗಬಹುದು.

ಜಮೀನ ಪಕ ರಹೀ ಹೈ (ಭೂಮಿ ಬೆೆಯುತ್ತಿದೆ)
ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರ ಎರಡನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ.
ಇದು ೪೫ ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ಸಂಕಲನದ
ಬಹಳಷ್ಟು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನಾನುಭವ, ಪ್ರತಿದಿನ
ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳು, ವಾಸ್ತವಿಕ
ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸೂರ್ಯ,
ಜಮೀನ, ದುಷ್ಮನ, ರೋಟಿ, ಟಮಾಟರ, ಬೈಲ, ಪೇಡ,
ಲಡಕೆ, ದೊಪಹರ, ಆಧೀರಾತ, ದೀವಾರ, ಮುಕ್ತಿ
ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿತೆಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ
ಬಂದಿವೆ. ಜಮೀನ ಕವಿತೆಯ ಕೆಲ ಸಾಲುಗಳು ಹೀಗಿವೆ-

ವಹ ಉಸ ಜೌರತ ಕೇ ಪಾಸ ಜಾಯೆಗಾ
ಜೌರ ಕಹೆಗಾ ಸಜ್ಜಿ ಅಗರ ನಹೀ ಪಕತೇ
ತೋ ಕೊಯಿ ಬಾತ ನಹೀ
ಜಮೀನ ಪಕ ರಹೀ ಹೈ
[ಆತ ಆ ಮಹಿಳೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ
ಮತ್ತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ- ತರಕಾರಿ
(ಭಾಜಿ) ಬೇಯದಿದ್ದರೆ
ಯಾವ ಮಾತಿಲ್ಲ
ಭೂಮಿ ಬೇಯುತ್ತಿದೆ.]

ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಕುರಿತು
ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಗಿಡ-ಮರ-
ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೇವೆ. ಈ ನಾಶದಿಂದ

ಮನುಷ್ಯನ ನಾಶ ಖಂಡಿತ. ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಪಮಾನ ಅತಿಯಾಗಿ ಭೂಮಿ ಬೆಂಕಿಯ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ವ್ಯಂಗವಾಗಿ ಕೇದಾರನಾಥರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರೊಟ್ಟಿ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ - ಬಹಳ ಜನರ ರೊಟ್ಟಿ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದವರ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಯಹಾಂ ಸೆ ದೇಖೋ (ಇಲ್ಲಿಂದ ನೋಡಿ) ಇದು ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರ ಮೂರನೆಯ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ೨೯ ಕವಿತೆಗಳಿವೆ. ಅತಿ ಸರಳ ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಅತಿ ಸರಳವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನ್‌ವರ, ಟುಟಾ ಹುವಾ ಟ್ರಕ್, ನಕ್ಲಾ, ಸಿಟೀ, ಮಿನಿಟ ಕಾ ಮೌನ, ಜನ ಹಿತ ಕಾ ಕಾಮ, ಬಸಂತ, ಸುಬಹ ಹೋ ರಹೀ ಹೈ ಮುಂತಾದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನ್‌ವರ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಹೇಳಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.-

ತುಮ್ ಕ್ಯಾ ಕರತೆ ಹೊ
ಅಪನೆ ಅಕೆಲೆಪನ ಕಾ
ಜಾನವರ ಉಸಸೆ ಖೇಲತಾ ಹೈ
ದೇಖೋ ದೇಖೋ ಕಿತನೀ ಶಾನ ಸೆ
ಅಪನೆ ಅಕೆಲೆಪನ ಕೋ ಚೇರತಾ-ಫಾಡತಾ
ಚಲಾ ಜಾ ರಹಾ ಹೈ ಜಾನವರ
[ನೀವೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ
ನಿಮ್ಮ ಒಂಟಿತನದ ಬಗ್ಗೆ
ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಡುತ್ತಾ ಇವೆ
ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ವೈಭವದಿಂದ
ತನ್ನ ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಚೀರುತ್ತಾ ಹರಿಯುತ್ತಾ
ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿವೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು]

ಈ ಕವಿತೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಕವಿ ಕೇದಾರನಾಥರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ- ಮನುಷ್ಯ ಸಭ್ಯತೆಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಒಂಟಿತನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಹ ಒಂಟಿತನ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಆದರಿಂದ ಅವು ಮುಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಬಳಿಪು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ, ದೂರದೃಷ್ಟಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಜೀವನ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕವಿ ಆಶಾವಾದಿ ಭಾವ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಅಕಾಲ ಮೇ ಸಾರಸ [ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಕ್ಕರೆ] ಇವರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕವನ-ಸಂಕಲನ. ಇಲ್ಲಿ ೬೪ ಕವಿತೆಗಳಿವೆ. ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ೧೯೮೯ರ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರ' ಲಭಿಸಿದೆ. ಸಂಗ್ರಹದ ಕವಿತೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ಭಾವಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕೆಲ ಕವಿತೆಗಳು ಪ್ರಕೃತಿ, ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆ. ಒಂದು ಕವಿತೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಕಾಲ ಮೇ ಸಾರಸ, ಅಕಾಲ ಮೇ ದೂಬ ಮತ್ತು ಎಕ ಔರ ಅಕಾಲ ಈ ಮೂರು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲದ ಕುರಿತು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಕವಿತೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಜನಪದೀಯ ಭೂಮಿ, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ಓಣಿ, ರಸ್ತೆ, ಅಚ್ಚು ಹಸಿರಾದ ಹುಲ್ಲು, ನದಿ, ಮೆರುಳು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುಂದರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕವನ ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ, ಹವಾಮಾನ ಹೇಗೆಯಾಗಿರಲಿ ಕವಿಯ ಉತ್ಸಾಹ ಎಂದಿಗೂ ಕುಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಉಮ್ಮಿದ ನಹೀ ಛೂಡತಿ' [ಉತ್ಸಾಹ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ] ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.-

ಪರ ಮೌಸಮ
ಚಾಹೆ ಜತನಾ ಖರಾಬ ಹೊ
ಉಮ್ಮಿದ ನಹೀ ಛೂಡತಿ ಕವಿತಾಯೇಂ
ವೆ ಕಿಸೀ ಅದೃಶ್ಯ ಕಿಟಕೀ ಸೆ
ಚುಪಚಾಪ್ ದೇಖತೀ ರಹತೀ ಹೈ
[ಆದರೆ ಹವಾಮಾನ
ಎಷ್ಟೆ ಕಿಟ್ಟರಲಿ
ಉತ್ಸಾಹ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳು
ಯಾವದೆ ಅದೃಶ್ಯ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ
ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.]

ಸುಮ್ಮನೆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ ಕವಿತೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಹೇಳುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಸಮಾಜ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯ, ಮನುಷ್ಯನ ವೇದನೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವು ಇರುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ಅದೃಶ್ಯ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರಿಯ ಪಾಠಕ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ವಿನಮ್ರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ- ತಮಗೆ ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೆ, ತಾವು ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗದ ಕಾರಣ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಿರುವೆ ನನ್ನ ವಿಳಾಸ ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ಆದರೆ ನನ್ನ ಖಾಯಂ ವಿಳಾಸವೆ ಇಲ್ಲ. ಕವಿಯ ಶಬ್ದಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಕೆನೆ ಕಹುಂ
 ಉತ್ತರ ದೀಪಿಗಾ
 ಹಮಾರೆ ಸಮಯ ಮೇ
 ಕೊಯಿ ಎಕ ಪತಾ ಹೊತಾ ನಹೀ ಕವಿ ಕಾ
 ವಹ ಜಿತನೀ ಬಾರ ಸಾಂಸ್ ಲೇತಾ ಹೈ
 ಉತನೀ ಬಾರ
 ಬದಲ ಜಾತಾ ಹೈ ಉಸಕಾ ಪತಾ
 [ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ
 ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು
 ನಮ್ಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
 ಯಾವದೇ ಒಂದು ವಿಳಾಸ
 ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಕವಿಗಳದ್ದು
 ಆತ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಉಸಿರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ
 ಅಷ್ಟು ಸಲ
 ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ ಆತನ ವಿಳಾಸ]

'ಬಾಘ (ಹುಲಿ)' ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರ ಹೊಸ ಕವನ ಸಂಕಲನ ಇದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹು ಚರ್ಚಾತ್ಮಕ ದೀರ್ಘ ಕವಿತೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ೧೯೯೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡ ಈ ಬಾಘ ಕವಿತೆ ೨೧ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ, ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಕೊಂಡಿಯಂತಿದೆ. ಕೇದಾರನಾಥರ ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಕಿರೀಟ ಇದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕವಿತೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ 'ಹುಲಿ' ಪ್ರತಿಕಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ಸಂಗ್ರಹದ ೧೨ನೆಯ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಹಿಂದಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ ತ್ರಿಲೋಚನರ ಆಗಮವಾಗುತ್ತಿದೆ ಅದನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ-

"ಅಬ್ ಕ್ಯಾ ಕಿಯಾ ಜಾಯ
 ಮೈ ಸೊಚ ಹೀ ರಹಾ ಥಾ
 ಕಿ ಮುಯೆ ಸಡಕ ಪರ ದಿಖಿ ಗಯೆ
 ಕವಿ ತ್ರಿಲೋಚನ
 ಮೈನೆ ಕಹಾ- ಶಾಸ್ತ್ರೀಜೀ
 ಬಚ್ಚಾ ರೊ ರಹಾ ಹೈ
 ಕುಥ ತೊ ಕರನಾ ಹೊಗಾ
 ಬೊಲೆ 'ಚಲೋ ಲೆ ಆತ ಹೈ
 ದೂಸರಾ ಬಾಘ'
 ಮೈನೆ ಕಹಾ- ನಹೀ ವಹ ಜಿದ ಪರ ಅಡಾ ಹೈ
 ಉಸೆ ಚಾಹಿವಿ ವಹೀ
 ಜೌರ ಸಿರ್ಫ ವಹೀ ಬಾಘ
 ಜೊ ಕಿ ಟೂಟನೆ ಸೆ ಪಹಲೆ ವಹ ಥಾ"
 [ಈಗ ಏನು ಮಾಡುವದು

ನಾನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ
 ನನಗೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟರು
 ಕವಿ ತ್ರಿಲೋಚನರು
 ನಾನು ಹೇಳಿದೆ- ಶಾಸ್ತ್ರೀಜೀ
 ಮಗು ಅಳುತ್ತಾ ಇದೆ
 ಏನಾದರೂ ಮಾಡಲೆ ಬೇಕು
 'ಹೇಳಿದರು ನಡೆಯಿರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೋಣ
 ಬೇರೆ ಹುಲಿ'
 ನಾನು ಹೇಳಿದೆ- ಇಲ್ಲಿ ಆತ ಹಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
 ಆತನಿಗೆ ಅದೆ ಬೇಕು
 ಮತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅದೆ ಹುಲಿ
 ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿನದ್ದು]

ಮಗು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಹುಲಿ ಅದೊಂದು ಸಂದೇಶವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೀರ್ಘ ಕವಿತೆಯ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕೇದಾರನಾಥ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ರಚನೆಯ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘ ಕವಿತೆಗಳಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದರ ಶಿಲ್ಪವಿಧಾನವೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವದೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ಕವಿತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕ ಕಾವ್ಯಗಳ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ಸಪ್ತಕ ಕಾವ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಅಜ್ಜೀಯ ಅವರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಗಜಾನನ ಮಾಧವ 'ಮುಕ್ತಿಭೋದ', ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಜೈನ, ಭಾರತ ಭೂಷಣ ಅಗ್ರವಾಲ, ಪ್ರಭಾಕರ ಮಾಚವೆ, ಗಿರಿಜಾಕುಮಾರ ಮಾಥುರ ಮತ್ತು ರಾಮವಿಲಾಸ ಶರ್ಮಾ ಈ ಏಳು ಜನ ಕವಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ 'ತಾರ ಸಪ್ತಕ' ಅಂತಾ ಕರೆದರು. ಸನ್ ೧೯೪೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ, ಸನ್ ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಹಾಗೂ ೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಸಪ್ತಕ, ಸನ್ ೧೯೭೯ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಪ್ತಕದ ಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡವು ಮೂರನೆಯ ಸಪ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರ ಕವಿತೆಗಳು ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡವು ಏಳೇಳು ಜನ ಕವಿಗಳ ಒಂದೊಂದು ವೇದಿಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಕವಿ ಅಜ್ಜೀಯ ಅವರ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ಇತಿಹಾಸ. ಈ ವೇದಿಕೆಯ ಕವಿಗಳು ಓದುಗನಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಪರಿಚಯ ನೀಡಿವೆ. ಸಪ್ತಕ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುವರ ನಾರಾಯಣ, ವಿಜಯದೇವ ನಾರಾಯಣ ಸಾಹೀ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ ದಯಾಲ ಸಕ್ಷೇನಾ ಹಾಗೂ ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆ ಇದೆ. ಇಂದಿಗೂ

ಕುಂವರ ನಾರಾಯಣ ಹಾಗೂ ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಈ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕಬೀರ ಔರ ಅನ್ಯ ಕವಿತಾಯೇಂ [ಉತ್ತರ ಕಬೀರ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕವಿತೆಗಳು]

ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕಬೀರ ಔರ ಅನ್ಯ ಕವಿತಾಯೇಂ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಕವಿತೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಕಲನ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಕವಿ ಕೇದಾರನಾಥರು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಚಾರ, ಹೊಸ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯ, ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ತಳಪಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಂತರ್-ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್-ವಿರೋಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಕಾಲದ ಕಬೀರರಿಗೆ ಹಿಂದಿ ಸಮಾಜ ವಿಶೇಷ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅವರ ವಾಣಿ ಸುಳಿಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಬೀರ ಒಂದು ಹೆಸರು ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕಬೀರ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕೇದಾರನಾಥ ಶಬ್ದಗಳು ಹೀಗಿವೆ.-

ಓ ದೇಖೊ ಓ ದೇಖೊ

ಕಬೀರ ಸೂತ ಮಿಲ

ಕೊಯಿ ಧೀರೆ ಸೆ ಹಂಸಕರ ಕಹತಾ ಹೈ

ಮೇರೆ ಕಾನ ಮೇ

ಕಬೀರ ಸೂತ ಮಿಲ

ಭಾಯಿ ವಾಹ, ಮಗರ ಯಹ ಮಿಲ ಕ್ಯಾ ಹೈ?

ಯಹ ಕಬೀರ ಕೌನ ಹೈ ಕಬೀರ ಸೂತ ಮಿಲ ಮೇ-

ಸೊಚತಾ ಹು ಮೈ

ಇಸ ನಾಮ ನೆ

ಜೈಸೆ ಹರನಾಮ ನೆ

ಮುಜೆ ಚಕ್ಕರ ಮೆ ಡಾಲ ದಿಯಾ ಹೈ.

[ಓ ನೋಡು ಓ ನೋಡು

ಕಬೀರ ದಾರದ ಮಿಲ್

ಯಾವನೋ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ

ಕಬೀರ ದಾರದ ಮಿಲ್

ಸಹೋದರ ವಾಹ್ ಆದರೆ ಈ ಮಿಲ್ ಏನಿದೆ?

ಈ ಕಬೀರ ಯಾರಿದ್ದಾನೆ ಕಬೀರ ದಾರದ ಮಿಲಿನಲ್ಲಿ

ವಿಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ನಾನು

ಈ ಹೆಸರು

ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರ ಹೆಸರೂ

ನನಗೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿಸಿವೆ.]

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಬೀರರ ತತ್ವ- ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮುಳುಗಿವೆ. ಕಬೀರರನ್ನು ನೆನೆಯುವ ಸಮಾಜವಿಲ್ಲ, ಕಬೀರರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕೇದಾರನಾಥರ ಒಟ್ಟು ಆರು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು, ಮೂರು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳು, ಅನೇಕ ಸಂಪಾದಿತ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳ ಅನುವಾದ ಸಹ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೇದಾರನಾಥರು ಕವಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಬರೆದವರಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಆನಂದಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದವರು. ಅವರಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಮುದ್ರಿಸುವ ಹಸಿವು ಸಹ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಅವರ ಬರೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಭಿರುಚಿ. ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಾನುಭವದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಿದೆ. ರಚನಾ ಸಂಸಾರದ ತಳಪಾಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರಿಗೆ ಶ್ರಮಿಕ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ರೈತರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕವಿ ಅಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇನಲ್ಲ.

ಕೇದಾರನಾಥರಿಗೆ ಅನೇಕ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ, ಸನ್ ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರ', ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಿಂದ 'ಮೈಥಿಲೀ ಶರಣ ಗುಪ್ತಸಮ್ಮಾನ', ಕೇರಳದಿಂದ 'ಕುಮಾರನ್ ಆಶನ ಪುರಸ್ಕಾರ', ಬಿಹಾರದಿಂದ 'ದಿನಕರ ಪುರಸ್ಕಾರ', ಓರಿಸ್ಸಾದಿಂದ 'ದಯಾವತಿ ಮೋದಿ ಪುರಸ್ಕಾರ', ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ 'ನಿರಾಲಾ ಪುರಸ್ಕಾರ', ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಿಂದ 'ಜೊಶುಆ ಪುರಸ್ಕಾರ' ಮತ್ತು ಸನ್ ೨೦೧೩ರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಪುರಸ್ಕಾರವಾದ 'ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪುರಸ್ಕಾರ' ದೊರೆತದ್ದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ.

ದಿ. ೧೯-೩-೨೦೧೮ ರಂದು ತಮ್ಮ ೮೪ ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಜರಾಮರವಾದರು. ೮೪ ವರ್ಷ ತುಂಬು ಜೀವನ ಮುಗಿಸಿದ ಪೋ. ಕೇದಾರನಾಥ ಸಿಂಹರಿಗೆ ಸೃಜನ ಬಳಗದಿಂದ ಶೃದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

■ ■

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಹಿಂದಿ ವಿಭಾಗ, ಎಸ್. ಬಿ.ಕಲಾ ಮತ್ತು ಕೆ.ಸಿ.ಪಿ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿಜಯಪುರ